

Криган Серафима Герасимівна
Сергійчук Юліанна Павлівна

«Українська мова»
підручник для 1 класу з навчанням угорською мовою
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)

МПП «Букрек»

2025

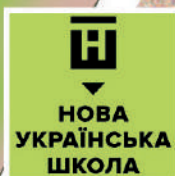
Підручник розроблено відповідно до навчальної програми з української мови
(складник типової освітньої програми) для 1-2 класів закладів загальної
середньої освіти з навчанням угорською мовою

Серафима Криган, Юліанна Сергійчук

УКРАЇНСЬКА МОВА

1

клас

Частина 2

Серафима Криган, Юліанна Сергійчук

УКРАЇНСЬКА МОВА

Підручник для 1 класу
з навчанням угорською мовою
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)

ЧАСТИНА 2, з аудіосупроводом

Чернівці
«Букрек»

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2025 № 345)*

Підручник розроблено відповідно до навчальної програми з української мови (складник типової освітньої програми) для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням угорською мовою

Електронний додаток

<https://lms.e-school.net.ua/courses/join/12ff7fe9/>

Умовна позначка

Послухай в електронному додатку

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

*Слова Павла Чубинського
Музика Михайла Вербицького*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Від звірят лісових, від пташок,
Від героїв билин та казок
Я несу вам гостинців багато
І запрошую в гості на свято.
А іще вам вітання гарячі
З побажанням і щастя, й удачі!
Тож ідіть всі упевненим кроком
В рік новий, в рік ясний...
З Новим роком!

Igor Січовик

► Словник • Szótár

Новий рік – újév
ялінка – fenyőfa
прикрасили –
feldíszították

веселітися – vígadni
канікули – szünidő
гірлянда – fényfüzér,
égősor

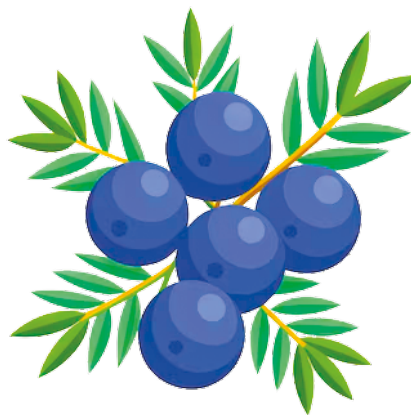
► Спілкуюся • Beszélgetek

- Де росте ялинка?
- Ялинка росте в лісі.
- Коли прикрашають ялинку?
- Ялинку прикрашають напередодні різдвяно-новорічних свят.
- Чим прикрашають ялинку на свято?
- Ялинку прикрашають іграшками, гірляндами, цукерками.

Ялівець наш ягідками
Сяє лісовій громаді.
Всі рослини і звірята,
І комахи світлу раді.

Степан Жупанин

► Вибери один із варіантів:

1. Створи картину новорічної ялинки.
2. Створи новорічну ялинку з паперу, картону чи іншого матеріалу.

Досліджую • Vizsgálódom

► Досліди звичаї та традиції святкування Нового року у світі.

Водохреща. Народні звичаї

Vízkereszt. • Népszokások

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Христос убирався,
В Йордані хрещався.
Щедрий вечір!
Добрий вечір!

► Словник • Szótár

Водохреща – vízkereszt
співати – énekelni
коляда – kántálódalok,
karácsonyi énekek

розважатися –
szórakozni
пісня – ének, dal
звичай – szokás

► Спілкуюся • Beszélgetek

Хай ангел торкнеться Вас ніжно крилом
Зігріє щедрівка вам серце теплом,
Хай радість, достаток наповняє ваш дім,
Оселиться щастя та спокій у нім!
Вітаю з Хрещенням Господнім!

- Яке свято завершує різдвяно-новорічний цикл?
- Різдвяно-новорічний цикл завершує свято Водохреща.
- Як ще називається це свято у народі?
- У народі це свято називають Йорданом.

Досліджую • Vizsgálódom

► Які народні звичаї свого краю ти знаєш?

Людина

• Ember

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Коли б чарівником я став
Хоч ненадовго, хоч на день, –
Тоді чимало добрих справ
Зробив би для усіх людей.

Лідія Компанієць

► Словник • Szótár

немовля – csecsemő

хлопчик – kisfiú

юнак – ifjú

людина – 1. ember,
2. férfi

чоловік – 1-férfi
2.férj

жінка – nő

бабуся – nagymama

дідусь – nagyapa

дитина – gyermek

дівчинка – kislány

дівчина – leányka

чарівник – 1.varázsló
2.bűvész

людські вчинки – emberi
cselekedetek

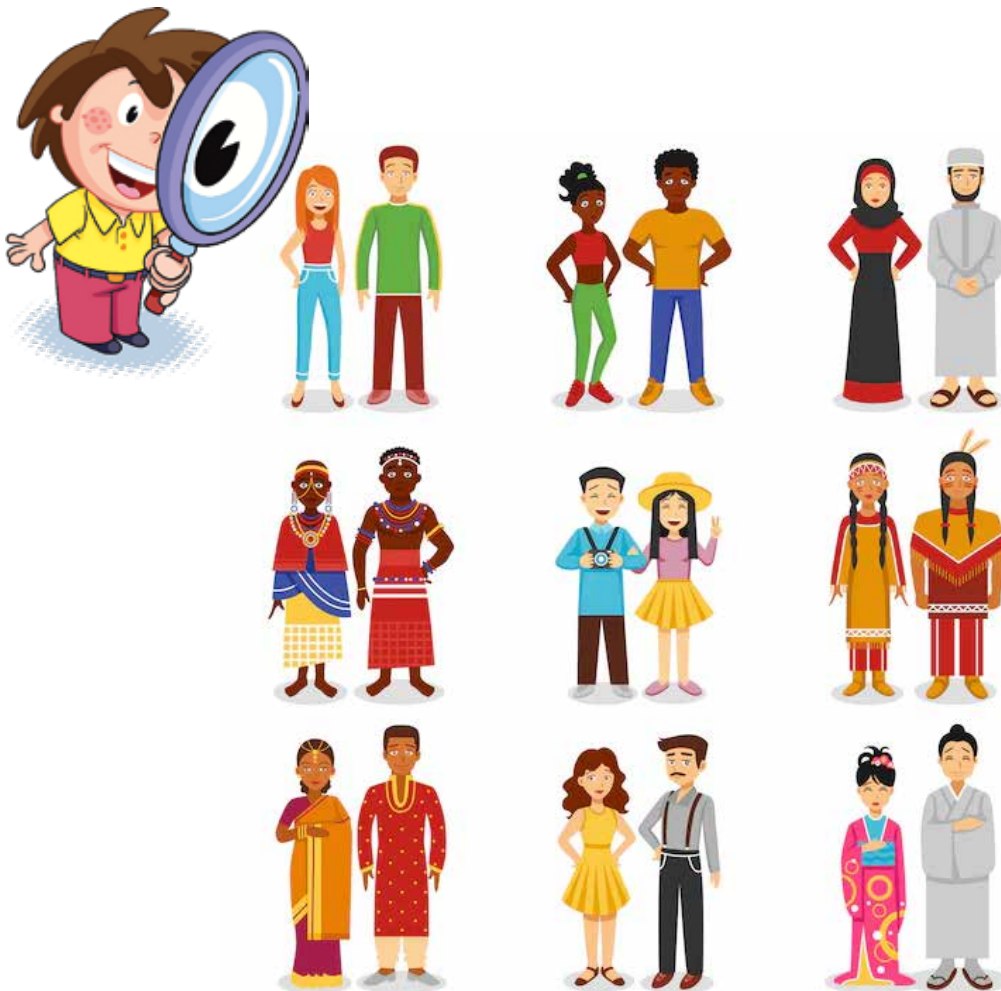
► Спілкуюся • Beszélgetek

- Коли починаються людські вчинки?
- Людські вчинки починаються з дня народження і тривають впродовж життя.
- Як це так?
- А так. Людини вже нема, а її вчинки залишаються.

Досліджую • Vizsgálódom

- Запитай у батьків, чи відрізняється твоє дитинство від їхнього.
- Досліди життя людини від народження до твого віку.
- Досліди, які відомі люди живуть у твоїй місцевості.

Будова тіла

• Testfelépítés

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Мила милитись не вміла
Мила мило з рук не змила
Мама милила уміло,
Мама з Мили мило змила.

► Словник • Szótár

голова – fej

ніс – orr

вуха – fül

зуби – fogak

тулуб – felsőtest

руки – kéz(ek)

о́чі – szem(ek)

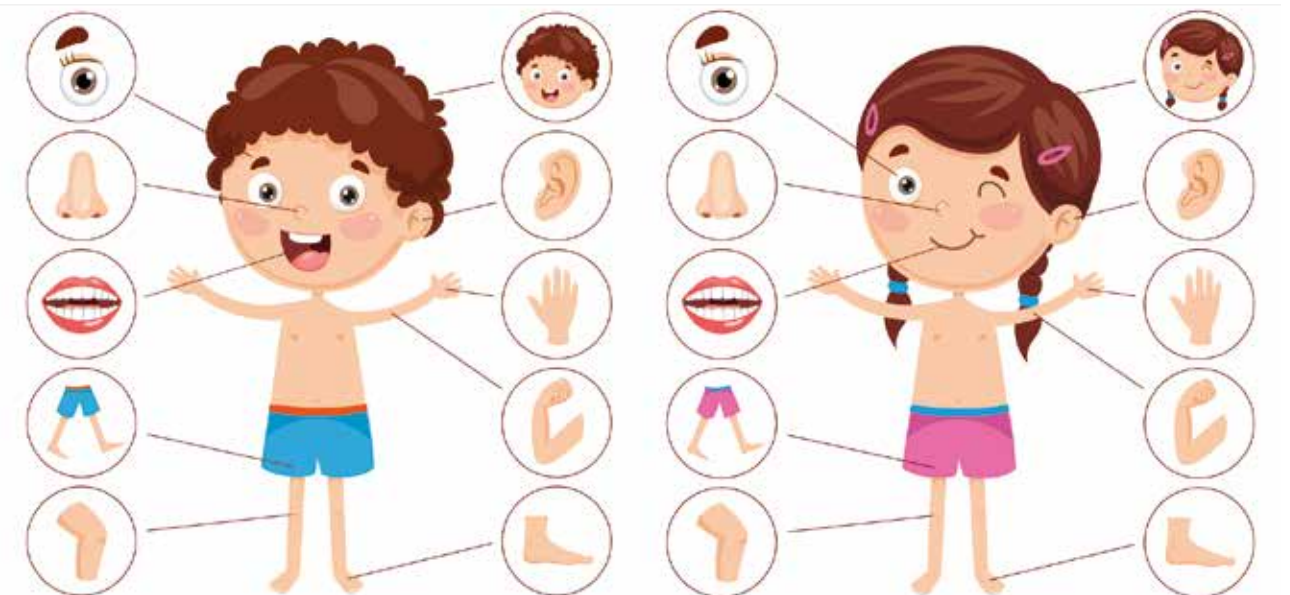
рот – száj

облі́ччя – arc (ábrázat)

волосся – haj

но́ги – láb(ak)

10

- Яка частина тіла допомагає нам писати, малювати, мити посуд?
- Писати, малювати, мити посуд нам допомагають руки.
- За допомогою чого ми ходимо?
- Ми ходимо за допомогою ніг.
- Для чого нам потрібні очі та вуха?
- Очі потрібні, щоб бачити. Вуха потрібні, щоб чути.

Досліджую • Vizsgálódom

- Виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.
- Гра „Назви частини тіла”.
- Досліди зміни будови тіла, які відбуваються у процесі дорослішання.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

- Пилипку, бабуся кличе:
- Йди сюди! Умий обличчя!
- А навіщо? – внук озвався.
- Я обличчям ще не грався!

Василь Шаройко

► Словник • Szótár

одягáтися – öltözni,
felöltözni

зачісуватися – fésülni

сте́жити – ügyelni

пра́ти – mosni

вмивáтися – mosakodni

чі́стити – tisztítani

берегті́ – megvigyázni

не брудні́ти – nem
bepiszkítani

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Коли ми вмиваємось та миємо руки?
 - Як часто необхідно мити руки?
 - Коли слід митися під душем або приймати ванну?
 - Коли необхідно чистити зуби?
- Знайди предмети гігієни.

Досліджую • Vizsgálódom

13

- Виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.
- Яких правил гігієни слід дотримуватися дітям?
Що для цього їм необхідно?

Одяг

• Ruha, ruházat

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Морозець, морозець!
Не щипай за щічки.
Теплі валянки у нас,
Шубки й рукавички.

Грицько Бойко

► Словник • Szótár

сорóчка – ing
спідни́ця – szoknya
ку́ртка – dzseki
су́кня – (nőí) ruha
пальто́ – kabát
ша́пка – sapka

шу́ба – bunda
шарф – sál
капелю́х – kalap
штани́ – nadrág
костю́м – kosztüm
светр – pulóver

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Який одяг зображений на малюнку?
- На малюнку зображений дитячий одяг.
- З яких матеріалів його шиють?
- Дитячий одяг шиють з різних матеріалів: бавовни, шовку, шерсті та інших.
- Яким буває одяг?
- Одяг буває зимовий і літній, чоловічий та жіночий, універсальний.

► Вибери один із варіантів:

1. Реалізуй свою творчу задумку у готовий виріб з одягу за допомогою батьків. (шарф, шкарпетки, рукавички, шапка, капелюх...)

2. Уяви собі, щити на подіумі, і вийди перед класом на показ моди: демонструй вміння використати різні техніки для зав'язування шарфу або інші аксесуари для зміни образу, дотримуючись всіх вимог: усмішка, ходьба, жести.

15

Досліджую • Vizsgálódom

- Переглянь відео, та виконай інтерактивні вправи в електронному додатку.
- Досліди, що ти вдягаєш взимку.
- Гра „Вдягни ляльку”.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Гоп-гоп, чики-чики!
Купив тато черевики.
Я піду у них на свято,
Танцюватиму завзято.

Володимир Ладигець

► Словник • Szótár

туфлі – félcipő

черевічки – cipő

кеди – tornacipő

гумові чоботи –

gumicsizma

кросівки – sportcipő

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Яке взуття зображене на малюнку?
- На малюнку зображене різне взуття: кеди, чоботи, домашні капці, туфлі, черевики, босоніжки, кросівки.
- Яке буває взуття?
- Взуття буває дитяче чоловіче та жіноче, зимове та літнє.

► Яке взуття для кого потрібно? Поясни чому?

Класифікація

взуття:
 побутове;
 спортивне;
 домашнє;
 спеціальне;
 професійне.

► Досліджую • Vizsgálódom

- Переглянь відео у електронному додатку.
- Гра „Взуй ляльку”.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Виростає красень-дім,
Не злічити вікон в нім!
В кожному – світла, світла!
Пречудові житла!

Олександр Пархоменко

► Словник • Szótár

хата – falusi ház
будівля – épület
дім – ház, lakóház
двері – ajtó(k)
спальня – hálószoba
кухня – konyha

картина – festmény, kép
дзеркало – tükör
ванна – fürdőszoba
штори – függöny
диван – kanapé
шафа – szekrény

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Що є в кожного будинку?
 - Кожен будинок має стіни, дах, вікна, двері, димар, ґанок.
 - З чого будують будинки?
 - Будинки будують з різних матеріалів: цегли, бетону, дерева, скла.
- Які екологічні будівельні матеріали потрібні для побудови будинку?

Досліджую • Vizsgálódom

- Побудуй будинок своєї мрії з конструктора.
- Переглянь відео у електронному додатку.
- Гра „Обладнаємо наш дім” (за допомогою конструктора).

19

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Правду люди кажуть, що скрізь добре, а вдома найкраще. Хто ж не любить своє помешкання? Часто ви ходите в гості до своїх рідних чи друзів?

А сьогодні ми підемо в гості до Оленки. Нещодавно її родина переїхала до нової квартири у шестиповерховому будинку.

Ось ми підходимо до під'їзду, заходимо в ліфт. Натискаємо кнопку біля цифри „3”. Згодом ми вже дзвонимо у двері. Нам відчиняє Оленка.

Що ви їй скажете?

Які слова вітання ще знаєте?

У передпокої ви роздягаєтесь. Який одяг ви знімаєте?

Оленка запрошує нас до вітальні. Тут є все для відпочинку.

► Словник • Szótár

квартира – lakás

крісло – fotel

ліжко – ágy

кілим – szőnyeg

підлога – padló

стіна – fal

вікно – ablak

люстра – csillár

вітальня – nappali

кімната – szoba

дитяча кімната –

gyermekszoba

- У якому будинку ти живеш?
- Скільки у вас кімнат?
- Які меблі стоять у кімнатах?
- Для чого їх використовують?

► Вибери один із варіантів:

1. Втіль свою творчу задумку у створення дизайну інтер'єру дитячої кімнати.
2. Які натуральні матеріали треба вибирати для створення комфорту та приємної атмосфери?

21

- Виконай інтерактивні вправи в електронному додатку.
- Гра: „Порівняй квартиру та будинок”.
Що спільне та відмінне?

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Якщо хтось засумує,
Ти його не залишай,
Добрим словом,
Доброю справою
Втішай і допомагай!

Олександр Гельський

► Словник • Szótár

пра́ця – munka, dolog
допомо́га – segítség

підмі́тати – söprögetni
пекти́ – sütni

► Спілкуюся • Beszélgetek

– Що роблять Марічка і Петрик на кухні?

– Марічка і Петрик допомагають батькам готувати їжу.

– А що роблять Андреа та Іштван?

– Андреа ремонтує іграшкового робота, а Іштван пилюсочить кімнату.

► Яку з перелічених допомог ти здійснював/ла чи збираєшся здійснювати? Кому та чому?

прибирання оселі, подвір'я, приготування їжі, супровід до лікаря, до магазину, через пішохідний перехід, вихід з автобуса, купівля продуктів, ліків чи інших товарів, спілкування, догляд за домашніми тваринами.

23

Досліджую • Vizsgálódom

► Послухай казку та корисні підказки в електронному додатку.

► Розкажи, як ти допомагаєш своїм рідним.

► Назви нові прилади, які допомагають виконувати хатні справи.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

На плиті кастро́ля біла,
В ній водичка докипіла:
"Буль, буль, буль!" — вона булькоче,
Що вона сказати хоче?

► Словник • Szótár

ніж – kés

ло́жка – kanál

ва́за – váza

гле́чик – csupor

мі́ска – tál

виде́лка – villa

ча́шка – csésze

пля́шка – üveg

духо́вка – sütő

ке́лих – pohár

хлі́бниця – kenyértartó

плита́ – tűzhely

цуке́рниця –

cukorkatartó

кастро́ля – fazék

цу́корниця – cukortartó

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Який посуд є на кухні?
 - На кухні є каструлі, сковорідки, глечики, горщики, миски, тарілки, чашки.
 - Хто допомагає мити посуд?
 - Діти допомагають мити посуд.
- Який посуд використовується на сніданок, обід, вечерю?

Досліджую • Vizsgálódom

- Виконай інтерактивні вправи в електронному додатку.
- Гра „У магазині посуду”. Досліди сучасний посуд.

► **Слухаю • Hallgatok**

► Послухай і повтори:

З'їм смачний матусин супчик,
І котлету, і голубчик,
Стану дужим та красивим.
Більш не буду вередливим...

► **Словник • Szótár**

хліб – kenyér

батон – cipó

сіль – só

м'ясо – hús

суп – leves

їсти – enni

булочки – zsemle

борщ – borscs

тістечко – sütemény

котлети – fasírt

► **Спілкуюся • Beszélgetek**

– Яка перша страва з червоного буряка, капусти та інших овочів популярна в Україні?

– Український червоний борщ є популярною стравою.

– Яка страва обов'язково має бути на Святвечір?

– Однією з обов'язкових страв є кутя.

► У раціоні харчування дитини повинні бути: молочні продукти, злаки, овочі, фрукти, ягоди, зелень, м'ясо, риба, яйці, горіхи. Їжа має бути різноманітна, з високим вмістом білків, жирів, вітамінів та мінералів.

► Яка їжа шкідлива, а яка корисна для дітей?

27

Досліджую • Vizsgálódom

► Виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.

► Досліди українські та угорські національні страви.

► Фонетично-артикуляційне вимовлення звука [i].

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Якось забула маленька дівчинка налити молока своєму кошеняті. Кошеня було голодне. Воно хотіло попросити у дівчинки молока, але забуло, як це зробити. Вибігло воно на подвір'я і гірко заплакало. На подвір'ї зустріло корову.

– Чого ти плачеш, кошенятко? – питає корова.

– Я забуло, як треба просити їсти.

– Ти скажи: „Му-у-у”. Тебе й нагодують.

– Ні, – каже кошенятко, – це корови так просять. – І побігло далі...

► Словник • Szótár

коро́ва – tehén

бичо́к – fiatal bika

теля́ – borjú

барáн – kos

свиня́ – sertés

кіт – kandúr

соба́ка – kutya

ку́рка – tyúk

курча́ – csirke

гуса́к – lúd

кінь – ló

лоша́ – ló

пес – kutya, eb

щеня́ – kutyakölyök

піве́нь – kakas

ка́чка – kacsa

гу́ска – liba

гусе́ня – kisliba

► З прослуханої казки та за малюнком розкажи, які поради давали свійські тварини кошеняті.

► Яка тварина та яку користь приносить людині?

Свійські тварини приносять людині користь:

- їжу(м'ясо, молоко, яйця, мед);
- сировину для одягу та взуття (шкіру, шерсть, пір'я, шовк)
- робочу силу для перевезення людей та вантажів;
- оберігають.

29

► Досліди, як „говорять” свійські тварини.

► **Слухаю • Hallgatok**

► Послухай і повтори:

Старайтесь робити добро
День і ніч, у кожну хвилину,
Щоб серденько, як сонце, цвіло,
Це хорошою робить людину.

Надія Красоткіна

► **Читаю • Olvasok**

► Згадай, з якої теми ці зображення.

Спілкуюся • Beszélgetek

– Якої допомоги чекають від тебе батьки, друзі, вчителі, однокласники?

- Згадай, яка різниця між квартирою та будинком?
- Опиши свій будинок або квартиру.

31

Досліджую • Vizsgálódom

- Досліди, яку інформацію ти отримав / отримала за цей період з різних джерел.
- З якими фонетично-артикуляційними труднощами ти зіткнувся / зіткнулася?

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Хоч годинника не має,
Вранці він нас піднімає.
Кожен прокидається —
З сонечком вітається.
(ґнəθ!Ц)

► Читаю • Olvasok

► Згадай, з яких тем ці зображення.

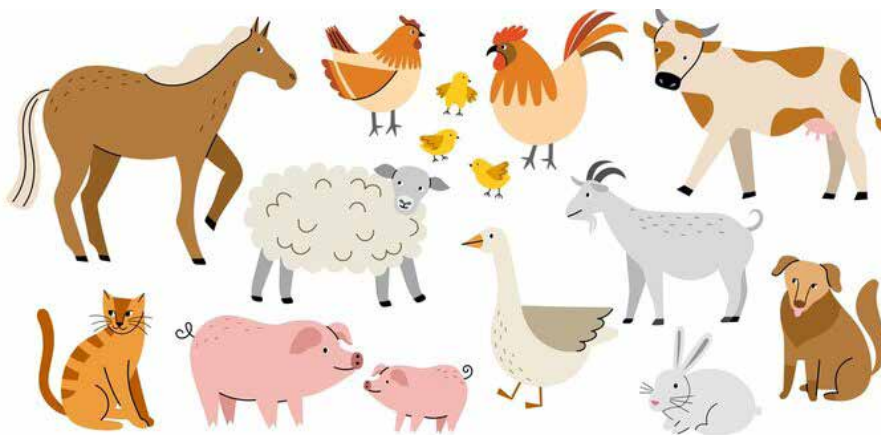
32

– Який посуд ми використовуємо під час обіду?

► Назви які тварини зображені на малюнку?

► Яку користь приносять людині свійські тварини?

► Досліди, яку інформацію ти отримав / отримала за цей період з різних джерел.

► З якими фонетично-артикуляційними труднощами ти зіткнувся / зіткнулася?

Дикі тварини • Vadállatok

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Дуже товсті ноги маю,
Тихо їх переставляю.
Височезний я на зріст,
Біля рота маю хвіст!
(ноуґ)

– Раз, два – та й тікати –
Буде нас сніжок ховати!
Раз, два – та й зима...
В ліс втечемо – нас нема.

► Словник • Szótár

лев – oroszlán
о́лень – őz
білочка – mókus
тигр – tigris
лось – jávorszarvas
їжачо́к – sündisznó
зе́бра – zebra
кенгуру́ – kenguru
бегемо́т – viziló
жира́ф – zsiráf
носо́ріг – orrszarvú

крокоди́л – krokodil
ча́йка – sirály
ле́бідь – hattyú
оре́л – sas
сова́ – bagoly
пеліка́н – pelikán
папу́га – papagály
ки́т – bálna
со́м – harcsa
па́ва – páva
ра́к – rák

- Чи знайомі вам, діти, ці тварини?
- Так, деякі знайомі.
- Звідки ви їх знаєте?
- Ми їх знаємо з казок.

35

Тварини виконують роль "санітарів" лісів та луків очищують водойми від забруднення. Травмовану тварину, вилучену з природного середовища, необхідно передати в центр порятунку та реабілітації диких тварин.

- Яку роль виконують дикі тварини у природі?
- Куди треба звертатися, якщо побачили чи знайшли травмовану тварину?

Досліджую • Vizsgálódom

- Виконай інтерактивні вправи в електронному додатку.
- Досліди, де живуть дикі тварини.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Ворони каркали у кронах.
Світило сонце з висоти.
Бруньки мовчали при воронах,
що завтра хочуть розцвісти.

Ліна Костенко

► Словник • Szótár

дерево – fa

ліс – erdő

квітка – virág

кульбаба – pityrang

поле – terület, mező,
pálya

кущ – bokor

трава – fű

36

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Де ростуть рослини?
- Рослини ростуть скрізь: на городі, в саду, в полі, в лісі.
- Які дерева ростуть у лісі?
- У лісі ростуть ялини, смереки, сосни, дуби, буки.

Дощик теплий. Дощик синій
Цілий день співав в долині.
І під цей весняний спів:
У долині луг зацвів.
В лузі повно квіточок
І маленьких діточок.

Михайло Стельмах

- Без чого не може існувати рослинний світ?
 - Що треба робити, щоб запобігати зникнення рослин?
1. Облікувати види рослин, яким загрожує небезпека. (Червона книга України)
 2. Створити заповідники й зазначити ділянки для існування рідкісних рослин.

37

Досліджую • Vizsgálódom

- Переглянь відео в електронному додатку.
- Досліди, де які рослини ростуть.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Українське місто давнє,
Жителі у ньому славні,
Гори Карпати круг міста цього,
Оберігали здавна його.
Річка Уж тече крізь місто,
Облюбована і чиста.
Дітки, спробуйте вгадати,
як це диво-місто звати?

► Словник • Szótár

місто – város

ву́лиця – utca

світлофóр – jelzőlámpa

перехід – átkelőhely

авто́бус – autóbusz, busz

троле́йбус – trolibusz

таксі – taxi

автомобі́ль – autó

заво́д – üzem

фа́брика – gyár

суперма́ркет –

szupermarket

ци́рк – cirkusz

теа́тр – színház

готе́ль – szálloda

ри́нок – piac

апте́ка – gyógyszertár,
patika

парк – park

метро́ – metró

стадіо́н – versenypálya,
stadion

- У якому місті/селі ти живеш?
- Я живу в Ужгороді.
- Які культурні центри є в місті?
- У місті є музеї, театри, філармонія, стадіони.

39

Цікаві факти: Ужгород, як і Рим, Прага, Стамбул та Барселона побудований на 7 пагорбах. У цьому місті знаходиться найдовша в Європі липова алея, довжиною 2 200 м.

Досліджую • Vizsgálódom

- Виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.
- Досліди міста України. Які з них ти вже знав /знала?

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Село на нашій Україні —
Неначе писанка, село.
Зеленим гаєм поросло.
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати,
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори за Дніпром.
Сам Бог витає над селом.

Тарас Шевченко

► Словник • Szótár

село – falu

ву́лиця – utca

хати́ – falusi házak

по́шта – posta

магази́н – üzlet, bolt

буді́нок культу́ри –
kultúrház

ліка́рня – kórház

дитя́чий садок – óvoda

млин – malom

ставо́к – (kis) tó

па́сіка – méhészet

це́рква – templom

дзві́ниця – harangláb,
templomtorony

цви́нтар – temető

Спілкуюся • Beszélgetek

- Чим займаються люди у твоєму селі?
- У нас в селі люди займаються лозоплетінням.
- Які вироби вони виготовляють?
- Вони виготовляють кошики, стільці, крісла, сувеніри.

Ой селом-селом
Зелено кругом:
У садках село втонуло,
Кожне дерево вдягнуло
Зелений шолом.

Марійка Підгірянка

- Яка робота виконується на городах та в садах у різні пори року?
- Зроби колаж "Село" (село в різні пори року, город, сад, обробка, збір.

Досліджую • Vizsgálódom

- Виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.
- Досліди, які зміни відбуваються в селі в різні пори року.

Весна

• Tavasz

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Була весна весела, щедро, мила,
Промінням грала, сипала квітки,
Вона летіла хутко, мов стокрила,
За нею вслід співучії пташки!

Леся Українка

► Словник • Szótár

весна – tavasz

бéрезень – március

квіте́нь – április

тра́вень – május

про́лісок – hóvirág

бруньки́ – rügyek

трава́ – fű

лі́стя – levél

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Назви перший весняний місяць.
- Перший весняний місяць – березень.
- Який другий весняний місяць?
- Другий весняний місяць – квітень.
- А який наступний місяць весни?
- Наступим місяцем весни буде травень.

Весняні квіти

Весна чарівниця,
Неначе цариця,
Наказ свій послала,
Щоб краса вставала.

І проліски, і травка,
Й зелена муравка,
І кульбаба рясна,
Й фіалочка ясна —

Всі квіти весняні,
Веселі, кохані,
З-під листя виходять,
Голівки підводять...

Олена Пчілка

43

Досліджую • Vizsgálódom

► Досліди, які зміни відбуваються у природі навесні.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Гарна писанка у мене,
Мабуть, кращої нема.
Мама тільки помагала,
Малювала ж я сама.

Катерина Перелісна

► Словник • Szótár

Христос Воскрес! –
Krisztus Feltámadt!
Воістину Воскрес! –
Valóban Feltámadt!
Великдень – húsvét
крашанка – hímes
tojás

писанка – húsvéti
tojás
кóшик – kosár
пáска – húsvéti kalács
цérква – templom

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Які свята весняного циклу ти знаєш?
- Весняні свята – це Вербна неділя і Великдень.
- Як готуються люди зустрічати весняні свята?
- Вони прибирають на вулиці і вдома.

► Втіль свою творчу задумку у створенні дизайну саморобного "Великоднього кошика" з паперу, картону, лози або інших матеріалів.

Досліджую • Vizsgálódom

45

- Виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.
- Досліди, що символізує свято Великодня.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Автобус — справжній трудівник,
За розкладом трудитись звик.
Весь день він не спиняє біг,
Везе людей і в дощ, і в сніг.

Знає в місті цім таксі
Вулиці й будинки всі.
І доправить миттю вас
Будь-куди і повсякчас.

46

► Словник • Szótár

авто́бус – autóbusz

автомобі́ль – gépkocsi

по́їзд – vonat, vasúti
szerelvény

ме́тро – metró

таксі – taxi

літа́к – repülőgép

корабе́ль – hajó

велосипе́д – kerékpár

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Які наземні види транспорту ти знаєш?
- Наземними видами транспорту є автомобіль, автобус, поїзд, трамвай, велосипед, мотоцикл.
- Які є повітряні види транспорту?
- Повітряним транспортом є літаки та вертольоти.
- Які є водні види транспорту?
- Водними видами транспорту є човни й кораблі.
- Який твій улюблений вид транспорту?
- Мій улюблений транспорт – поїзд.

47

- Розглянь малюнки. який транспорт ти бачиш вперше?
- Назви які види транспорту є в твоїй місцевості?

Досліджую • Vizsgálódom

- Виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.
- Досліди наземні і водні види транспорту.
- Гра "Ким я хочу бути".

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

У нас красивий, гарний край!
Квіти, море, річка, гай!
Рідне все: поля, діброви,
А сади які чудові!

З Ужгорода птах летів,
За Дніпро, за Смілу...
Дуже-дуже птах любив
Землю нашу милу!

Лідія Повх

► Словник • Szótár

селó – falu

ліс – erdő

рідний край – szülőföld

течé – folyik

гóри – hegyek

долі́на – völgy

ша́хта – bányá

рі́вні́на – síkság, róna,
alföld

- Алло, Петре, алло! Це Берегове?
- Ні, Миколо, це Мукачево!
- А що це за споруда?
- Це Мукачівський замок Паланок!

Досліджую • Vizsgálódom

- Досліди природу рідного краю в різні пори року.
- Екскурсія до Мукачівського замку.

Україна –
моя країна

Ukrajna
• az én hazám

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Красивий, щедрий, рідний край
І мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай.
Усе, що зветься Україна.

Ігор Січовик

Зацвіла калина, зеленіє ліщина,
Степом котиться диво-луна.
Це моя Україна, це моя Батьківщина,
Що, як батько і мати, одна.

Анатолій Камінчук

50

► Словник • Szótár

щедрий – bőkezű,
adakozó
край – táj, vidék

шануй – tiszteld
маленька – kicsi, apró
батьківщина – haza, hon

► Спілкуюся • Beszélgetek

► Продовж речення:

В Україні можна помилуватись...

В Україні можна скуштувати...

► Які щедроти, крім природних, є в нашій країні?

– Які державні символи України ти знаєш?

– Державними символами України є Герб, Прапор, Гімн.

51

Україна відома своїми родючими ґрунтами, мелодійними піснями, унікальними виробами народних майстрів. Природа нашої держави вражає розмаїттям. В Україні є ліси, поля, озера, море, гори і рівнини.

► Досліджую • Vizsgálódom

► Послухай державний гімн України та переглянь відео в електронному додатку.

► Гра „Експерсія Україною”.

► Досліди красу своєї країни та пошир цю інформацію.

Київ – столиця України

Kijev • Ukrajna fővárosa

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Наш Київ розіслався
На горах над Дніпром,
Садами завітчався,
Мов дівчина вінком.
Його побудували
Брати, батьки, діди.
І славно захищали
Від лютої біди...

Максим Рильський

52

► Словник • Szótár

столиця – főváros
міста – városok
вулиці – utcák
парк – park
музей – múzeum

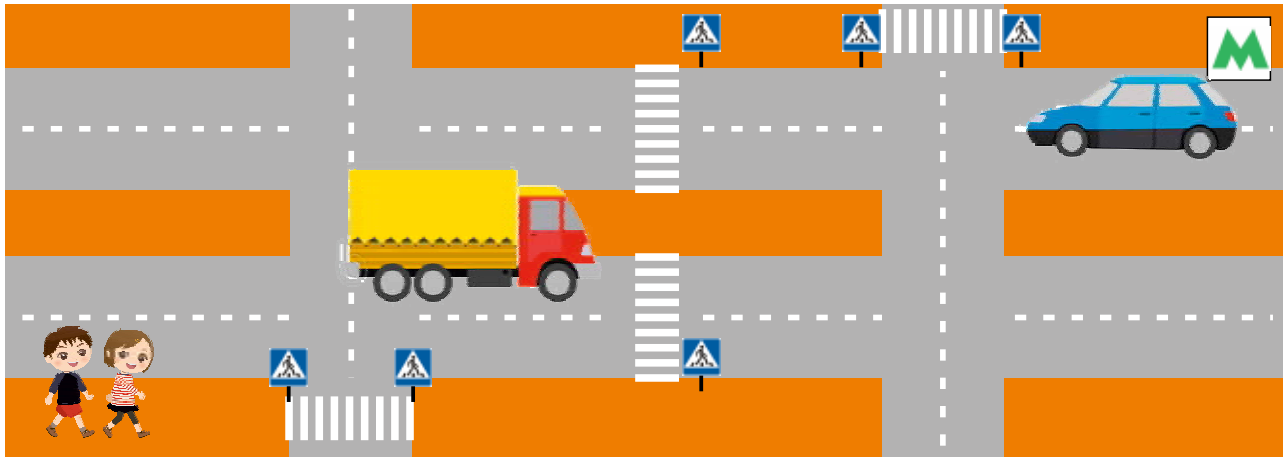
міст – híd
тротуар – járda
світлофор – közlekedési
lámpa

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Яке місто є столицею України?
- Столицею України є місто Київ.
- На берегах якої річки розташований Київ?
- Київ розташований на берегах річки Дніпро.

► Допоможи дітям знайти шлях до метро.

Цікаві факти

Київ — столиця України та одне з найстаріших міст в Європі, яке засноване більше 1500 років тому.

Досліджую • Vizsgálódom

- Здійсни разом з батьками онлайн-екскурсію до столиці України – Києва.

День матері /
День батька

Anyák napja /
• Apák napja

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Мама, мамочка, матуся,
Я до неї пригорнуся.
Вона добра і привітна,
Ніби сонце в небі, світла.

В. Лущик.

► Словник • Szótár

ма́ма – mama
мату́ся – anyácska
не́нька – mamácska
пода́рунок – ajándék

прибира́ти – takarítani,
rendet tenni
сва́то – ünnep
готува́тися – készülni

► Спілкуюся • Beszélgetek

Ще в колисці немовля
Слово «мама» вимовля.
Найдорожче в світі слово
Так звучить у рідній мові:
— Мати, матінка, матуся!
Мама, мамочка, мамуся!
Називаю тебе я,
Рідна ненечко моя.

Варвара Гринько

- Коли святкують День матері?
- День матері святкують у другу неділю травня.
- Як святкує твоя родина цей день?
- У цей день ми вітаємо мам та бабусь.
- Які подарунки власноруч ти дарував / дарувала мамі чи бабусі?
- Я малював / малювала вітальну листівку.
- А коли ми святкуємо День батька?
- День батька святкується в третю неділю червня.

- Підготуй на окремому аркуші паперу листівку-привітання зі святом для найріднішої людини. Прояви креативність наприклад: фігурне обрізання, блискітки, та інше.

55

Досліджую • Vizsgálódom

- Переглянь відео та виконай інтерактивну вправу в електронному додатку.
- Досліди, як святкують День матері та День батька в інших країнах.

► **Слухаю • Hallgatok**

► Послухай і повтори:

Літо, літо золоте
Випиває роси
Та з пшениченьки плете
Україні коси.
Виглядає з-поміж віт
Вишнями в садочку,
Одяга на цілий світ
Сонячну сорочку.

Анатолій Загрудний

56

► **Словник • Szótár**

сонце – nap
теплó – meleg
відпочінок – nyaralás
спорт – sport

активний відпочінок –
aktiv pihenés
канікули – szünidő,
vakáció

► **Спілкуюся • Beszélgetek**

► Відгадай загадку:

В небі ластівка летить
З вітром листя шелестить.
Воду п'є лелека.
Сонце палить. Спека.
Дозріває жито.
Яка пора?... (ош!ц)

Ігорь Січок

- Як ти зазвичай відпочиваєш влітку?
- Влітку я зазвичай відпочиваю на морі.
- Чи ходив/ходила ти в ліс?
- Так, ми з батьками часто буваємо в лісі.
- Чи умієш ти плавати?
- Я ще не вмію плавати, але я вчуся.
- Чи катався/каталася ти коли-небудь на човні?
- Ми з родиною збираємося покататися на човні на вихідних.

57

Досліджую • Vizsgálódom

- Виконай інтерактивні вправи в електронному додатку.
- Екскурсія у парк.
- Досліди, як збагатився твій словниковий запас з української мови за цей навчальний рік.

► Слухаю • Hallgatok

► Послухай і повтори:

Сіла зграя пташенят
На п'ятірку дротенят.
Якщо ти їх упізнаєш,
То мелодію зіграєш.

► Читаю • Olvasok

► Згадай, з якої теми це зображення.

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Які наземні види транспорту ти знаєш?
- Який твій улюблений вид транспорту?

- Назви столицю України.
- Згадай, які є державні символи України.
- Які міста в Україні ти пам'ятаєш?

Досліджую • Vizsgálódom

- ▶ З якими фонетично-артикуляційними труднощами ти зіткнувся / зіткнулася?
- ▶ Досліди, яку інформацію ти отримав / отримала за цей період з різних джерел.
- ▶ Згадай свою найцікавішу екскурсію.

► Слухаю • Hallgatok

- Послухай і повтори:

Літо, спека, бо жнива,
В житі зайчики аж два.
– Де ми будем, брате, жити,
Як покосять в полі жито?

Варвара Гринько

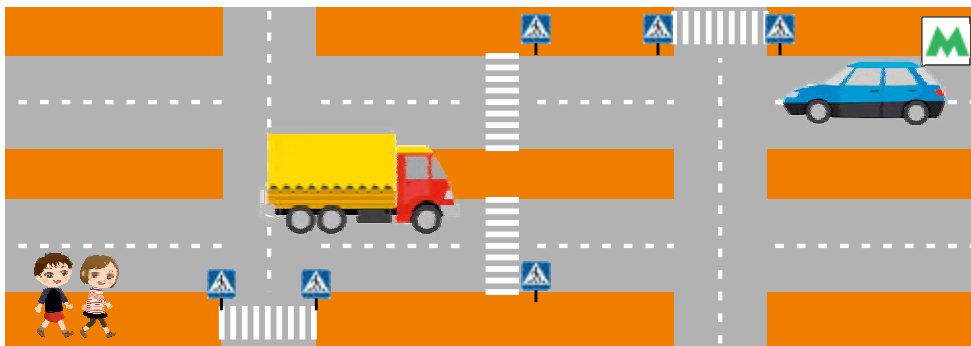
► Читаю • Olvasok

- Згадай, з якої теми цей малюнок. Що на ньому зображено?

► Спілкуюся • Beszélgetek

- Пригадай, які завдання ти отримав / отримала для цього малюнка.

- Яких диких тварин ти знаєш?
- Яку роль виконують дикі тварини у природі?

Досліджую • Vizsgálódom

61

- Яку книгу про диких тварин ти прочитав / прочитала? Які факти були для тебе цікавими?
- Що допомагає тобі тренувати свою вимову?
- У яких місцях Закарпаття тобі вдалося побувати? Що запам'яталося?

Додаток.

Навчально-методичні матеріали

Ст 4.

Відповіді на запитання:

Де росте ялинка? Що діти почепили на ялинку? Хто танцює з дітьми навколо ялинки? Чому всі діти чекають Новий рік?

Вивчення напам'ять віршів (за вибором).

Загадка:

Що за гостя в нас така –
І зелена, і струнка!
Сяє зірка угорі,
На гіллячках ліхтарі,
І ростуть на ній не шишки,
А цукерки і горішки.
(Ялинка)

Складання оповідання про підготовку і святкування Нового року в рідній школі (довільна форма).

Ст. 6

Відповіді на запитання:

Хто такий Ісус Христос? (Це Божий Син, Месія, який прийшов у світ в образі людини для нашого спасіння).

Коли відзначають свято Водохреща? Як його відзначають?

Які звичаї і традиції відзначають у вашому краї?

Ст. 8

Людина. Будова тіла. Особиста гігієна.

На прикладі малюнків ознайомити дітей з основними періодами людського життя (дитинство, юність, зрілість, старість).

Збагатити дітей новими словами, які означають частини тіла людини. Навчити правильно вимовляти їх та вживати в усному мовленні, використовувати питальні слова (Що робить хлопчик? Де? Чим? Коли? Що робить дівчинка? Коли? Кому? Де?).

Привчати дітей до правил особистої гігієни, бережного ставлення до свого організму як частини природи. Дбати про здоров'я змолоду.

Показати на малюнках частини тіла людини.

Дівчинка дивиться у дзеркало (обличчя).
Мама малює нігті (руки).

Діти граються м'ячем (руки, ноги).

Уміння вести діалог:

– Чим ми виконуємо різні роботи, пишемо? (Рукою)

– Чим ходимо? (Ногами)

– Для чого очі? (Щоб бачити)

– Для чого вуха? (Щоб чути)

– Для чого ніс? (Щоб нюхати)

Складання оповідання „Ранок школяра / школярки”

Вранці я встаю, чищу зуби. Вмиваюся, одягаюся, снідаю і йду до школи...

Відгадай загадку: Один говорить, двоє дивляться, двоє слухають. (Рот, вуха, очі)

Ст. 14-16

Одяг. Взуття.

Збагачення словникового запасу про одяг та взуття. Закріплення теми „Людина. Частини тіла. Особиста гігієна”. Бесіда про використання у різні пори року відповідного одягу та взуття (підручник, . Бережне ставлення до своїх та чужих речей.

Вправи для розвитку зв'язного мовлення.

Дайте відповіді на запитання до малюнка

1. Як називається магазин, в якому продають одяг? А взуття?

2. Які види одягу ви знаєте? Що вдягаєте взимку (влітку, восени)? Чим відрізняється зимовий одяг від літнього?

3. Що одягають дівчатка, що хлопчики? З чого шийють одяг? З чого роблять взуття? Яке буває взуття?

4. Що коротше, а що довше? Плаття чи майка? Шкарпетки чи колготки? Куртка чи пальто? Штани чи шорти? Спідниця чи фартух?

Колективне складання коротких розповідей за опорними словами.

У мене нове пальто. Воно дуже гарне. У школі я знімаю пальто і вішаю на вішалку. Я бережу своє пальто.

Гра „Одягни ляльку”.

Діти приносять улюблену ляльку, одягають її і називають українською мовою предмети одягу.

Складання оповіді про те, як кожен шанує свій одяг, взуття.

Я дбаю, щоб мій одяг був чистий, охайний. Сама чищу щіткою пальто, перу шкарпетки, вчуса прасувати. Взуття теж потребує щоденного догляду. Прийшовши додому, я завжди чищу взуття

щіткою, а якщо воно брудне, то спочатку мию. Ось гляньте, яке в мене охайне взуття.

Ст. 18

Збагачувати словниковий запас учнівства. Сприяти засвоєнню нової лексики, розвивати уміння розмовляти українською мовою. Вчити дітей за ознаками відгадувати предмети. Активізувати уміння будувати речення. Виховувати у дітей бережне ставлення до рідного дому, батьківської оселі.

Вступна бесіда вчителя / вчительки.

Правду люди кажуть, що скрізь добре, а дома найкраще. Хто ж не любить своє помешкання? Часто ви ходите в гості до своїх рідних чи друзів? А сьогодні ми підемо в гості до Оленки. Нещодавно її родина переїхала до нового шестиповерхового будинку.

Ось ми підходимо до під'їзду, заходимо в ліфт. Натискаємо кнопку біля цифри „3”. Згодом ми вже дзвонимо в двері. Нам відчиняє Оленка.

Що ви їй скажете?

Які слова вітання ще знаєте?

У передпокої ви роздягаєтесь. Який одяг ви знімаєте?

Оленка запрошує нас до вітальні. Тут є все для відпочинку.

(Показуємо і називаємо побутові речі та предмети). Ось канапа, біля журнального столика стоять крісла (діти повторюють кожну нову назву). Після перегляду фільму по телевізору ми переходимо до дитячої кімнати. Як ви гадаєте, що ми там побачимо?

Відгадайте загадки:

1. Має роги й ноги, а держиться підлоги. (Стіл)

2. Поля скляні, дороги дерев'яні. (Вікна)

3. Хто завжди правду каже? (Дзеркало)

4. Тепла гармошка увесь дім нагріває. (Батарея)

5. Тік-так, а з місця ніяк. (Годинник)

6. Йти не йдем, хоч маєм ноги, все тримаємось підлоги. (Стільці)

Гра „Обладнаємо наш дім”.

Що потрібно для вітальні? Які меблі поставимо у спальні? Де поставимо холодильник? Де живе бабуся? (У селі). Чи є там квартира? (Ні, бабуся живе у хаті. Там є піч...).

Вивчення вірша напам'ять:

Де літо живе?

У павука хатинка –
Маленька павутинка.
У коника веселого –
Між травами оселя.

У ластівки швидкої –
Під нашим надвіконням
А тепле ніжне літо,
Волошками повите,
Посріблене дощами,
Живе в очах у мамі!
(А. Костецький)

Ст. 24

Ознайомити учнів/учениць з лексикою до теми „Посуд”. Збагатити словниковий запас. Розвивати та формувати мовну діяльність: говоріння, слухання та читання. Створення комунікативної основи спілкування за тематикою. Виховання пізнавальних інтересів, працелюбності, прагнення допомагати дорослим. Посуд – праця різних майстрів.

Розгляд малюнка підручника на сторінці 24...

Який ще предмет посуду, якого немає на малюнку, ви знаєте? У кого з вас батьки займаються виготовленням посуду? Чи є цей посуд на малюнку?

Відгадування загадок:

У землі родився,
На кружелі вертівся,
На вогні пікся,
На базарі бував,
То холодним, то гарячим
Вдома кожен мене бачив.
І співаю
Я від жару,
Людей годував,
Як упав, то й пропав,
Ніхто не поховав.

(Глечик)

І пускаю
З носа пару.
(Чайник)

Вміння вести діалог:

– Оксанко, у тебе є чайний сервіз? –
Чайник, чашки, блюдця, цукорниця.
– Так, є.
– Хтось подарував чи сама купила?
– Які предмети є у твоєму сервізі? –
Мені його подарували друзі.

Складання оповідання „У посудному магазині”.

Ми з мамою пішли в магазин. Там продавався різний посуд. Мама купила ложки, тарілки, каструлю. Мені сподобалось синє горнятко. Продавець загорнула покупку. Ми подякували за неї.

Ст. 26

Їжа. Хлібні вироби. Солодощі. Екскурсія в їдальню.

Ознайомити учнівство з лексикою на тему „Їжа. Хлібні вироби. Солодощі”. Збагачення словникового запасу. Формування та розвиток мовної

діяльності говоріння, слухання та читання. Створення комунікативної основи спілкування за тематикою. Виховання пізнавальних інтересів, працелюбності, прагнення допомагати дорослим.

Логіко-лексичні вправи

Завдання 1. На яке запитання відповідають подані слова: *хто* чи *що*?

Горнятко, склянка, брат, каша, журавель, чайник, лисичка, кухня, крупа, капуста, хліб, лялька, дівчинка, цибуля.

(Діти можуть плескати в долоні відповідно до запитання: *що?* – 1 раз, *хто?* – 2 рази).

Завдання 2. Він, вона, воно.

Проводиться у такий спосіб: якщо називається слово чоловічого роду – сплескує в долоні перший ряд, жіночого роду – 2 ряд, середнього – 3.

Чай, суп, ковбаса, пшоно, молоко, бринза, каша, ніж, цукор, гречка, сіль.

Завдання 3. Доповнити речення за зразком: чай – це напій. (*їжа, страва, напій, солодощі, посуд*).

Каша, ковбаса, цукор, каструля, пательня, чайник, борщ.

Завдання 4. Що означають ці слова?

Зразок: склянки, тарілки – посуд, а сир – їжа.

Бринза, суп, хліб – ..., а ваза –

Борщ, суп, каша – ..., а компот –

Каша, котлета, вареники – ..., а ніж –

Цукерки, тістечка, пиріжок – ..., а лялька –

Чайник, каструля, миски – ..., а хліб –

Завдання 5. Яке слово зайве?

Сир, бринза, вода, компот, оселедець, ваза.

Борщ, компот, суп, ложка.

Тарілка, чайник, бублик, ніж.

Горнятко, ножі, виделки, цукерки, вази.

Закріплення вивченого.

Відгадування загадок:

У трьох запнула хустка

Гарна дівчина Устина.

Сіла їсти, сіла пити –

Стала бабою товстіти.

Капосна рипить з-за тину,

Звуть ту бабу ...

(*Капустина*)

2. Шкір має сім, а сльози випускає всім.
(*Цибуля*)

3. Що то за голова, що лиш зуби й борода?
(*Часник*)

4. Червоний Макар по полю скакав, а в борщ плгнув.
(*Буряк*)

5. Рідке, а не вода, біле, а не сніг.

(*Молоко*)

Б'ють мене ціпами,

Ріжуть мене ножами;
За те мене так гублять,
Що всі мене дуже люблять.
(*Хліб*)

8. Місили, місили,
Ліпили, ліпили,
А тоді – хіп,
Та в окріп!
А вже наостанку –
В масло та сметанку.
Хто зуміє відгадати,
Того будемо частувати.
Що це?
(*Вареники*)

Ст.28

Свійські тварини

Розвивати уміння слухати, розуміти сприйняте на слух, збагачувати словниковий запас, вчити відповідати українською мовою. Виховувати любов та турботливе ставлення до домашніх тварин. Знати, яку користь вони приносять людині.

Аудіювання казки:

– Діти, ви любите слухати казки? Сьогодні я розповім вам казку „Няв-няв”, яку написала Оксана Іваненко. Як ви гадаєте, про кого вона нам розкаже?

(Вчитель/вчителька розповідає казку та виставляє малюнки)

Якось забула маленька дівчинка налити молока своєму кошеняті. Кошеня було голодне. Воно хотіло попросити у дівчинки молока, але забуло, як це зробити. Вибігло воно на подвір'я і гірко заплакало. На подвір'ї зустріло корову.

– Чого ти плачеш, кошенятку? – питає корова.

– Я забуло, як треба просити їсти.

– Ти скажи: „Му-у-у”. Тебе й нагодують.

– Ні, – каже кошенятко, – це корови так просять. – І побігло далі...

Біля воріт стояло лоша.

– Чого ти плачеш, бідне кошенятко?

– Як же мені не плакати? – каже кошеня. – Я голодне, а не знаю, як же просити їсти.

– Це дуже просто, – каже лоша, – скажи: „Гі-гі-гі”, – і тебе нагодують.

– Ні, це коні так просять! – відповіло кошенятко та й побігло далі.

А назустріч йому півень.

– Чого ти, кошенятку, плачеш?

– Я їсти хочу, а не знаю, як треба просити.

– Ти закричи: – Ку-ку-рі-ку! Ось і все, – каже півень. – Я завжди так прошу.

– Ні, – каже кошенятко, – це лиш півники так співають...

А тут від комори йому назустріч виходить великий кіт.

– Чого ти, кошенятку, плачеш?

– Їсти дуже хочеться, а я забуло, як треба просити...

– Та ти скажи: „Няв-няв”, – відповідає кіт.

Згадало кошенятко, зраділо і побігло до дівчинки.

– Няв-няв! – занявчало воно голосно.

Дівчинка взяла мисочку і налила молока аж по самі вінця.

Бесіда за змістом казки:

– Чому плакало кошеня?

– Хто забув про нього?

– З ким воно зустрілось спочатку? Яку пораду дала корова?

– А кого кошенятко зустріло потім? Як його вчило лоша?

– Хто ще давав поради?

– Хто навчив кошенятко?

– Яку пораду ви б дали дівчинці?

Складання розповіді за опорними словами

1. Про свійських тварин.

У нас є вівця. Вівця дає (вовна, бринза, м'ясо). Я даю вівці (свіжа вода, сіно). У вівці навесні з'являється (ягнята). Ягнята (біленький, кучерявий, веселий). Я граю (з, вони, день, кожний). Вони пасуться (на, луг). Смачна бринза подобається (всі діти).

2. Про свійських птахів.

Навесні (курча). Курчата (жовтенький, пухнастий). Вони люблять (крихти, каша). Мама (і я) вдень (годувати, доглядати) курчат. Ввечері (вкла-дати) їх спати. Коли буде тепло, (курча) підуть на подвір'я на сонечко. До осені вони підростуть.

3. Скласти діалоги:

а) батька з сином (про догляд за вівцями);

б) двох дівчаток (про догляд тварин на фермі);

в) матері й доньки (про допомогу по господарству).

Вивчити вірші напам'ять:

Ішла весна красна
У синій хустинці,
Несла весна красна
У скриньці гостинці.
Ягням – травичку.
Гусятам – водицю.
Каченят – ряску,
А малютам – ласку.

(Т. Коломієць)

До свого роду – хоч через воду.

Десять людей залишають сліди на землі, сотня – протоптує стежку, а тисяча – дорогу.

Залізо випробовується у вогні, а людина в біді.

Які люди, такі й порядки.

Світ не без добрих людей.

Де ж наші вушка?

Слухають пестушки!

А де очі?

Дивляться казки!

А де зубки?

Ховають губки!

Ну а рот на замок.

Здоров'я – основа усього на світі.

Здоровими бути бажають всі діти.

Для цього потрібно щоденно умиватись,

Робити зарядку і тепло вдягатись.

У сестрички Люби

Випадають зуби.

Всім говорить Люба:

– Я тепер беж-ж-жуба!

Грицько Бойко

До лікарні біжить Клим,

А ви, дітки, чого з ним?

– Буде зубки лікувати –

Допоможемо кричати.

В. Юлоріяк

Одяг краще новий, а друг старий.

Зустрічають по одягу, а проводжають по розуму.

Не одяг прикрашає людину, а добрі слова.

Одяг ми для ваших ніг,
з нами ви і в дощ, і в сніг.

(Взуття)

Захищає наші ноги,

Не поранять їх дороги.

(Взуття)

У павука хатинка –

Маленька павутинка.

У коника веселого –

Між травами оселя.

У ластівки швидкої –

Під нашим надвіконням.

Має роги й ноги, а держиться підлоги. (Стіл)
 Поля скляні, дороги дерев'яні. (Вікна)
 Хто завжди правду каже? (Дзеркало)
 Тепла гармошка увесь дім нагріває. (Батарея)
 Тік-так, а з місця ніяк. (Годинник)
 Йти не йдем, хоч маєм ноги, все тримаємось
 підлоги. (Стільці)

В мурах — мурашник, у сонечка — небо,
 У крапельки — хмара, у білки — дупло.
 Нора, чи гніздечко... Та кожному треба,
 Щоб в рідній домівці затишно було.
 Наталя Карменко

Вітаміни А, В, С, Е, D —
 Кожен їх кругом знайде:
 В рибі, яйцях, фруктах, дині,
 В моркві, полуниці, сливі.

Сірі, білі, ще й пухнаті
 Є на фермі кроленята.
 Я для них несучу травичку,
 З буряків зелену гичку.
 Ще й з капусти качани,
 Щоб скоріш росли вони.
 Володимир Мордань

НЕЗНАЙОМА ЯЛИНКА

(зі збірки оповідань "Зелені чари")

Ялинки, сосни та смерічки всім добре відомі, без них не обходиться новорічне свято. Але є в Україні ще одне голчасте дерево, найдивовижніше серед колючих побратимів — тис ягідний. Дивна назва, чи не так? Річ у тім, що тис насправді родить не шишки, а яскраві червоні ягідки. Вродить і красується: на темно-зелених гілочках плоди горять, мов коштовні корали!

Від цього незвичайного дерева „позичили” собі назви річка Тиса на Закарпатті, містечко Тисмениця під Івано-Франківськом та чимало сіл — Тисів, Тисовиця, Тисменичани.

Зірка Мензатюк. Незнайома ялинка. Оповідання з книги Зелені чари. Художники - Людмила Остапенко, Олена Бржоснівська, Вікторія Ярош. Не тільки Колумбові, але й тисові людство завдячує великими географічними відкриттями. Без нього мореплавці навряд чи змогли переплисти величезні простори океанів. Саме з тису робили найважливіші деталі кораблів, адже він — негній-дерево, або залізне дерево Європи.

Його червоняста деревина — гарна й надзвичайно тверда та міцна. У Румунії різьбили з тису

іконостаси в церквах — щоб були навіки, назавжди. Гуцули, будуючи дерев'яні покрівлі хат, використовували гілочки тису замість цвяхів. Та що цвяхи — у Хустському замку з тису робили навіть гарматні ядра! Упавши на землю, вони відскакували, ніби м'ячі, завдаючи ворогові нових ударів. З тису виготовляли лопати, лемеші, основи мостів. Не дивно, що його повсюдно вирубували. Тепер тис охороняється. В Україні найбільше тисових дерев — понад 15 тисяч — зростає в урочищі Княждвір біля Коломиї на Івано-Франківщині. Ростає він у Тисовому Яру на Буковині, Тисовому Груні в Карпатському заповіднику, у Криму.

Взагалі-то тис більше схожий на кущ, ніж на дерево. Він невисокий, з широкою щільною кроною. А ще тис дуже отруйний! У давньому Римі його гілочки носили на знак трауру, як символ смерті. Проте зайцям він не шкодить, та й для птахів його ягоди — чудові ласощі.

Тис виростає і з насіння, і з пагонів. Ростає неспішно, в десятирічному віці має висоту всього 50-70 сантиметрів. А чого квапитися? Тис — найдовговічніше дерево Європи: чимало дерев мають вік до 1000 років. У Криму, неподалік від гори Ай-Петрі, росте тис, вік якого перевищує 1200 літ. Часом зустріти його можна і в містах, у старовинних парках чи біля палаців, і то чудова окраса!

Зірка Мензатюк Ст. 34

Дикі тварини і птахи. Тварини та птахи далеких країв. Водні мешканці.

Розвивати вміння слухати, розуміти, сприймати на слух, збагачувати словниковий запас, вчити відповідати українською мовою. Виховувати любов і турботливе ставлення до диких тварин і птахів, водних мешканців. Знати, яку користь вони приносять.

Відповідь на запитання

Назвіть птахів, які живуть у нашому краї. Які тварини живуть у нашій місцевості? А які птахи та тварини не живуть у нашому краї? Які з водних мешканців, що зображені на малюнку, живуть у водах нашої місцевості?

Уміння вести діалог:

- Петрику, ти любиш тварин?
- Так.
- А як ти про них дбаєш?
- Восени я ходжу з друзями до лісу і збираю листя, жолуді, сіно.
- А навіщо?
- Зимою, коли дуже холодно, ми кладемо це їм у годівниці, і тварини мають що їсти.

Ст. 38

Ознайомлення дітей з лексикою до теми „Місто”.

Правила пішохідного переходу в місті.

Відповіді на запитання:

У якому місті ти живеш? Що цікавого є в ньому? Чи є залізничний вокзал у вашому місті? Які є театри? Де не можна гратися в місті? У якому місці треба переходити дорогу?

Складання розповіді:

Це місто. Місто велике. Вулицею їдуть автомобілі, тролейбуси. Це завод. На заводі виготовляють машини. Це фабрика. На фабриці шиють пальта, плаття.

Вміння вести діалог:

- Які будинки в місті?
- Будинки великі, високі, нові.
- Куди їдуть діти?
- Діти їдуть у школу.
- Як називається наше місто?
- Наше місто називається . . .

Вивчення вірша напам'ять:

Ст. 40

Для вивчення цієї теми пропонуємо провести екскурсію по селу (можна провести екскурсію напередодні уроку, а на уроці закріпити знання).

Під час екскурсії вчитель/вчителька знайомить дітей з вулицями села, основними закладами в ньому (пошта, дитячий садок, Будинок культури), називає їх українською мовою, діти повторюють.

Відповіді на запитання за малюнком підручника

Що ви бачите на малюнку? Які хати в цьому селі? Де стоїть церква? Чи далеко від неї млин? Звідки беруть воду? Де плавають качки? Хто годує порося? Хто пасе корову? Де співає півень?

Уміння вести діалог:

- Де ти живеш?
 - Я живу в селі.
 - Як називається село?
 - Моє село називається ...
 - Яке твоє село?
 - Моє село велике, красиве.
 - Що є в селі?
 - У селі є магазин, дитячий садок, школа.
- Я люблю своє село.

Ст. 42, 44

Ознайомлення з лексикою, пов'язаною з темою „Весна. Великдень”. Уміння правильно вимовляти слова українською мовою. Шанобливе ставлення до народних звичаїв, обрядів.

Моя душа ніколи не забуде

Того дарунку, що весна дала;
Весни такої не було й не буде,
Як та була, що за вікном цвіла.

Леся Українка

Відповіді на запитання:

Коли святкується Великдень? Як готуються до цього свята? Що кладуть у кошик? Хто йде святити паску? А діти святять? Хто допомагає фарбувати крашанки, розписувати писанки? А хто допомагає мамі місити паску? Як вітаються в ці дні? Що відповідають?

Слова для запам'ятовування:

Христос Воскрес!
Воістину Воскрес!
Слава Ісусу!
Навіки слава Богу!

Весняні квіти

Весна чарівниця,
Неначе цариця,
Наказ свій послала,
Щоб краса вставала.

І проліски, і травка,
Й зелена муравка,
І кульбаба рясна,
Й фіалочка ясна —

Всі квіти весняні,
Веселі, кохані,
З-під листя виходять,
Голівки підводять.

Од сну зимового
До сонця ясного!
Ті квіти дрібненькі,
Мов дітки маленькі,

Розбіглись у гаю,
Я їх позбираю
В пучечок докупки —
Для мам-голубки!

Олена Пчілка

Ст. 48, 50, 52

Рідний край. Флора і фауна. Червона книга України. Промисловість. Праця людей. Курорти і санаторії.

Ознайомлення зі словами до зазначеної теми. Закріплення словникового запасу раніше вивчених тем. Виховання любові до рідного краю, бережного ставлення до нього.

Відповіді на запитання:

Як називається край, в якому ти живеш? Що цікавого там є? Чи є там лани пшениці? Ти живеш у гірській місцевості? Чи далеко ти живеш від моря? Чи великі у вас ліси?

Складання оповідання про місцевість, у якій ти проживаєш. Робота з картою.

Уміння вести діалог. (Я живу на заході України, а ти?)

Прослуховування пісні „Край, мій рідний край”.

Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її, вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.

Володимир Сосюра

Ст. 54

Продовження роботи над формуванням шанобливого ставлення до сім'ї, її традицій; уміння узгоджувати спільні дії членів сім'ї, виховання поваги до найсвятішого на землі – Матері. Мати – символ любові і миру.

Обговорення плану святкування Дня матері.

Виготовлення саморобних подарунків. Підготовка ранку „Найдорожча наша мама”. Робота за підручником.

Складання оповідання про те, як святкують День матері у вашій сім'ї.

Фрази для засвоєння:

День матері – це свято. Діти готують мамі подарунки. Вони печуть торт, прибирають у кімнаті. Тато купив квіти.

– Матусю, мамочко, вітаю тебе зі святом.

Я тебе дуже люблю. Я хочу, щоб ти була здоровою і щасливою.

Дидактична гра „Подарунки для мами, бабусі”.

Обладнується магазин подарунків. Оксанка – продавець, діти – покупці. Вони вибирають подарунки для матері, бабусі. Щоб купити подарунки, треба сказати:

– Продай мені, будь ласка, ...

Прослуховування пісні „Росте черешня в мами на горі”.

Вивчення напам'ять віршів (за вибором):

Матусю рідненька, найкраща, єдина,
Щоб ти не хилилась ніколи в журбі.
І сонце, і зорі, і даль журавлину –
Все діти і внуки дарують тобі.
І в осінь, і взимку, весною і влітку,
Щоб щастя й здоров'я у тебе було,
Уклін тобі, рідна матусю-лебідко,
За наше дитинство, за ласку й тепло!

Ст.56

Літо. Підсумковий урок.

Ознайомлення зі словами, які стосуються відпочинку, літніх канікул. Утвердження любові до рідної природи, отримання основ екологічного ви-

ховання, формування умінь відпочивати з користю для здоров'я.

Уміння відповідати на запитання:

Де ти збираєшся відпочивати влітку? Ти відпочивав на морі? Ходив у гори? Умієш плавати? Любиш вудити рибу? Катався на човні? Косив влітку? Ходив у ліс? Був на ставку?

Вміння провести діалог. (Я поїду влітку до бабусі, а ти?)

Складання розповіді про те, як збираєшся провести канікули.

Ігри

„Словниковий ланцюжок”

Діти сідають у коло. Вчитель/вчителька називає слово рідною дітям мовою, а діти перекладають його українською. Той, хто переклав, називає своє слово рідною мовою, сусід перекладає і т. ін. Хто не зумів перекласти, той не має права називати своє слово.

„Хто швидше знайде пару”

Діти діляться на дві групи.

Перша група виконує роль слів рідної мови, друга – української.

За кожною дитиною закріплене слово рідною мовою, а його переклад українською – за учем/ученицею іншої групи. За дозволом учителя/вчительки кожен учень/учениця шукає свою пару. Хто швидше знайде – переможець.

„Чарівні ворота”

Діти стають парами й утворюють ворота. Щоб пройти крізь них, треба назвати українські слова (назви тварин, шкільних предметів і т. ін.). Якщо відповідь правильна, проходьте крізь ворота, ні – вони зачиняються.

„Живі слова”

Учитель/вчителька заздалегідь готує речення. Викликає кількох дітей, за кожним з яких закріплює одне слово цього речення. Діти повинні стати так, щоб утворилося речення.

„Папури”

Дітям пропонується уважно слухати і дослівно повторювати за вчителем/вчителькою слова і фрази, імітувати вчителя/вчительку.

„Словесна мозаїка”

Учитель/вчителька називає ключове слово, а діти добирають до нього відповідні за змістом (тематичні) слова. Наприклад, слово „меблі” – диван, ліжко, шафа, колиска, стіл, стілець тощо.

„Луна”

Діти шикуються в коло, у центрі якого стоїть учитель/вчителька. Учитель/вчителька кидає м'яч дитині, називаючи при цьому слово рідною дітям мовою, а дитина кидає назад учителю, називаючи це слово українською. І так по колу.

„Збираємо слова”

У вчителя / вчительки в руках чарівна скринька з фішками. Діти називають слова за певною темою (птахи, посуд і под.). Хто правильно назвав – отримує фішку. Хто з учнівства назбирав найбільше фішок – виграв.

„Добери пестливе слово”

Українська мова дуже багата, гарна, мелодійна, пісенна. Скільки в ній ніжних, пестливих слів!

Дібрати пестливі слова до слів:

мати (матінка, матуся, матусенька, ненька...);

діти (дітки, діточки, дітоньки, дитяточка...);

пташка (пташина, пташинка, пташечка...).

„Чарівна паличка”

Мета цієї гри – виразно вимовляти слова і правильно їх співвідносити з предметами, які показує вчитель / вчителька.

Учитель / вчителька і діти розглядають предмети. У вчителя / вчительки в руках чарівна паличка, якою він торкається будь-якого предмета і голосно називає його. Вслід за ним діти виразно вимовляють назви предметів.

„Впізнай іграшку”

Учитель / вчителька розкладає на столі різні іграшки. Діти по чергово або всі разом називають їх. Потім усі іграшки ховають у „чарівний” непрозорий мішок. Діти по чергово опускають руку в мішок, намагаються іграшку і за формою відгадують її назву. Після того, як відгадали, виймають з мішечка і відкладають убік. Гра продовжується.

„Котигорошко помиляється”

У гості до дітей приходить Котигорошко. Він чув, що діти знають багато різних слів, і просить їх навчити і його вимовляти слова. На прохання вчителя / вчительки 2-3 дітей голосно називають Котигорошкові свої імена і пропонують йому обійти разом з ними клас, щоб ознайомити з назвами предметів, які є в класній кімнаті. Решта дітей спостерігає за їхніми діями і разом з учителем оцінює правильність відповідей Котигорошка.

Котигорошко погано чує, тому просить дітей вимовляти слова виразно і голосно. Він намагається наслідувати учнівство у вимові слів, але іноді замінює один звук іншим, тому діти виправляють його. Наприклад: замість слова *стіл* говорить *спіл*, замість *вікно* каже *вірно* і т. ін.

Котигорошко просить дітей хором вимовляти слово правильно, дякує їм за правильні відповіді.

„Що потрібно ляльці?”

Учитель / вчителька виставляє на дошці предметні малюнки (мило, рушник, зубну щітку, зубний порошок, ложку, тарілку, чашку, виделку) і показує їм ляльку. Дітям пропонується відібрати для ляльки малюнки з предметами, які необхідні їй для вмивання. А потім – для снідання.

Виразно вимовляють назву кожного предмета, зображеного на малюнку.

„Поїзд”

Макет поїзда. У його вікнах різні тварини-пасажири (свійські або дикі). На зупинці „Зоопарк” тваринам-пасажирам треба зійти, але вони мають право це зробити тільки тоді, коли діти правильно назвуть тварин. Гру можна продовжити, інсценізувати (на розсуд учителя / вчительки).

„Подоланочка”

Десь тут була подоланочка,

Десь тут була молодесенька.

Тут вона впала,

До землі припала.

Личко не вмивала,

Бо води не мала.

Ой встань, устань, подоланочко,

Обмий личко,

Як ту скляночку.

Та візьмися в бочки,

Та поскачи скочки.

Підскоч до раю,

Бери дівча скраю.

Діти, взявшись за руки, водять хоровод, а „подоланочка” виконує дії, про які співається. Потім вона вибирає когось замість себе, стає в коло, і гра продовжується.

Успіхи в навчанні діти матимуть тоді, коли всі види роботи будуть їм цікаві, виконуватимуться із задоволенням. Цьому й підпорядковані теми, малюнки до них і пропонувані дидактичні матеріали.

Творчість не має кінця – тож хай усім твориться.

Новий рік.....	4
Водохрещтя. Народні звичаї	6
Людина	8
Будова тіла	10
Гігієна тіла.....	12
Одяг	14
Взуття.....	16
Будинок	18
Квартира.....	20
Допомога вдома	22
Посуд.....	24
Їжа	26
Свійські тварини	28
Загально-очікувальні результати	30
Конкретно-очікувальні результати.....	32
Дикі тварини	34
Рослинний світ	36
Місто	38
Село.....	40
Весна	42
Великдень.....	44
Транспорт.....	46
Мій рідний край	48

Україна – моя країна	50
Київ – столиця України.....	52
День матері / День батька.....	54
Літо. Підсумковий урок	56
Загально-очікувальні результати	58
Конкретно-очікувальні результати.....	60
 Додаток. Навчально-методичні матеріали	 62

Навчальне видання

КРИГАН Серафима Герасимівна, СЕРГІЙЧУК Юліанна Павлівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Підручник для 1 класу з
навчанням угорською мовою
закладів загальної середньої освіти
(у 4-х частинах, з аудіосупроводом)

ЧАСТИНА 2, з аудіосупроводом